

Olvasás

regényrészlet

IX.

Cumulusok, stratusok, báránfelhő, gomolyfelhő, fehér foltok a kék égbolton, milyen szépek, ez egy festmény, egy tájkép, a hátamat nyomja a kőtalapzat, ropognak a csigolyáim, tűz a nap, ömlik rólam a víz, könnyezem, nyeldeklem, mindenem sós, idegen, a tájat nézem, az erdősáv párában úszó esőerdő, a szántó föld homoksivatag, az úttest gőzölgő katlan, por gomolyog, a csíkokat számolom az úttesten, a felhőket számolom, számolom a felhőket az égbolton, nem gondolok a lihegésre, inkább befognám a fülem, hogy ne halljam a lihegést, de azt nem lehet, azt nem engedné, tíz csíkot számolok össze az úttesten, a kocsi az út szélén parkol, az ajtók nyitva, a hangfalakból szól a kívánságműsor, zörög, recseg, szeretnék én is kívánni valamit, szeretnék eltűnni, felvenni valami más halmazállapotot, átváltozni, lennék aszfalt, por, felhő, elképzelem, hogy az útmenti kavicságyon megáll egy őz, szimatol, figyel, elképzelem, hogy én vagyok az őz, hogy besétálok az erdőbe, hogy eltűnök a fák között, de a hátamat minden mozdulatnál nyomja a kőtalapzat, és én is lihegek, és hallom a saját lihegésemet, és megpróbálom felemelni a kezemet, megpróbálom befogni vele a saját számat, úgy, hogy ne vegye észre, megpróbálom visszatartani a lélegzetemet, kapkodom a levegőt, megpróbálok nem úgy lihegni, ahogy ő liheg, vagy legalább nem ugyanabban az ütemben. Anyám a mosdó kövén fekszik. Begyűrök egy pokrócot a dereka alá, nem akarom, hogy megfázzon. Magzatpózban didereg, az ajka kiszáradt, csukott szemmel motyog. Eleinte nehezen értettem a szavait, zúgott a fejem, kábultan néztem, ahogy kihányja a vodkát és a sósogyorót. Feltöröltem a mosdótál körül, aztán csak ültem mellette. Sistergett, mint egy régi, rossz rádió, kihullottak belőle a mondatok. Anyám zsolozsmája altatódal. Elnyvedek, a szívverésem lelassul, ülök mellette a kövön, simogatom a haját, a szavai lüktetnek, duruzsolnak bennem, mintha valaki egy üvegfal mögül szavalna. Nem tudom, hol érnek véget az ő szavai, és hol kezdődnek az enyémekek. Ropognak a csigolyáim a kőtalapzaton, a combom fehéren világít, alulról nézem a sárga fogait, az izzadságcseppeket a homlokán, az izzadságcseppek a mellemre csöpögnek, markolássza és gyűrögeti a mellemet, tésztát akar gyúrni a mellemből, menekülnék, sikoltanék, de félek, hogy akkor felpofozna, a kocsiban is felpofozott, felpofozott és kirángatott a kocsiból, megtelek, fulladozom, mindjárt vége, megpróbálom kitámasztani magam, a betonoszlopba kapaszkodom, hullik róla a kőpor, kitapogatom rajta az apró kavicszemcséket, a tetejét nem látom, a napfény elvakít, kiéget, sárga karikák ugrálnak előttem, lángol a sötétség, mindjárt vége,

báránnyfelhők, gomolyfelhők, világító napkorong, a csigolyáim ropognak, hallom a lihegést, az egyre gyorsuló lihegést, felismerem ezt a ritmust, másként feszül bennem, az alhasamban, mindjárt vége, ha nyöszörögni kezdek, még hamarabb vége lesz, felhorkan, aztán csak tátog, mint egy hal, nem látom az arcát, csak a napfényglóriát a feje körül, belenézek a fénybe, belenézek a fénybe, és csak a napfényglóriát látom.

Anyám nem ébred fel az ébresztő dallamára. Álmában megvakarja az orrát, Vanília a combjához simul, együtt horkolnak tovább. Hajnalban felborította a tonettfogast, aztán visszabotorkált a kanapéra, közben dülöngélt, szabadkozott. Betakartam a derekát, figyeltem, ahogy lélegzik. Évekig laktunk egy szobában. Anyám és én, harminckilenc négyzetméter, penészfoltok a szekrények mögött, rácsok az ablakokon, konvektorkattogás, vasárnapi ételszag. Az ő szaga és az én szagom. Nézttem az elsuhanó alakokat a gangon, a madarak árnyékát a tűzfalon. Ha a liftajtó becsapódott, összerezsentünk. Anyám és én, két riadt egér.

Gyűlöllek. Gyűlöllek, gyűlöllek, gyűlöllek. Ezt fogom mondani apámnak. A kunyhó falai visszaverik a szavakat, a hangom megremeg. Hidegen szeretném mondani, higgadtan, tiszta fejjel, ahogyan ő is beszélt hozzánk, érzelmek nélkül. A kissámlin ülök, az ablakon át beáramlik a fény, fürdetem benne az arcomat. Az ablakon hajszálrepedések, karcolások, vízcseppek. Letörölhetetlen párafoltok. Mintha a nap beleégette volna az üvegbe a könnyeket. Higgadt leszek, kimért, kegyetlen, apám nem érdemel mást, csak kegyetlenséget.

Anyám elvesztegetett éveire gondolok. Az egyforma napokra a gyárban, a tanyán, apám mellett, apámhoz láncolva. Csendben szuszog, az orrcimpája finoman rezeg, néha felhorkan. Hajszálerek az arcán, vékony, vörös vonalak hálózata. Még fel sem nőttem, de már úgy éreztem magam, mintha a testvére lennék. Kislány voltam, amikor megszöktünk apámtól, néhány év múlva pedig már együtt ebédeltünk az egyetemi menzán. Néha úgy éreztem, csak ketten vagyunk a világban, anyám és én. Mindig mosolyog, de ez a mosoly fájdalomtól született. Anyámban ott a sötét, amiről alig tudok valamit. Bármikor belezuhanhatunk egy szakadékba, ahol ott lapul a múlt, ott lapul apám, a szörnyeteg.

Az anya szürke pálcikaember, pontosan úgy, ahogy a rajzon. Az asztalnál ült, körülötte négy gyerek, az összes megvan. Színes rongyszőnyegek a földön, a falakon foszladozó tapéta, két macska az ablakkeretben. A kutyát meg kellett kötni odakint, eszelősen ugatott, érezte a veszélyt. A mostohaapa most sincs otthon. Szentképek a falon, az Irgalmas Jézus és a Fájdalmas Szűzanya.

Anyám mozdulatlan, pedig ma délelőtt jógázni akart. Visszamegyek a hálószobába a laptopomhoz. Amióta ráültem, ferdén áll rajtam az olvasószemüveg. A lencséje állandóan zsíros, letörölöm, megnyitom a kéziratot. Ő személy szerint mindenkinek a hamvasztást javasolja. Egy sallangmentes elégetés gyors, precíz,

tiszta munka. Aztán vehetne egy marokkal mindenki, akinek ez vér szerint jár, és elhítené valahol a hamvakat. Hát van ennél szebb? El sem tudok képzelni ennél szebbet. Nincs olyan.

Az ügyintéző műszálas kosztűmöt visel, a lábán kitaposott magassarkú. Felolvassa a végzést. A szöveget senki sem érti, az anya mintha nem lenne magánál, a gyerekek ijedten bámulnak. Sejtik, hogy valami rossz dolog következik. Norbi mindent tud. Ideiglenes hatályú elhelyezés, védelembé vétel, szürke felhőkből alázóduló szavak, éles fények, szőnyegbombázás. Állunk a füstben, körülöttünk minden összeomlik. A vaskályhában lobog a tűz, Norbi a fejére húzza a kapucnit, de a szemét nem tudja eltakarni. Megszédülök. A konyhaszekrény tart meg, remélem, senki sem vette észre. A rendőrök a bejárati ajtóban állnak.

Álltam a parkolóban, a szél a szemembe fújta a hajamat. A kertes házak mögött a kórház épülete, hosszúkás, szürke betontömb. Az egyik ablak mögött a nagyanyám haldokolt. Izzadtam a hideg szélben, a kezemben két doboz joghurt. Összeszeeszt emberi test, nagyanyám jéghideg tenyere, a halál érintése. Becsukom a hűtőajtót. A hűtőmágneseken alpesi hegycsúcsok, mediterrán loggiák, harangtornyok. A kijelzőn világít a középső ledsor, öt fok. A nagyanyámat egy alagsori hűtőrekeszben tárolják. A ravatalnál találkozunk.

Mintha nyár lenne. A fatörzsek között átsüt a nap, az árnyékok hosszúra nyúlnak, az ágakon sokasodnak a halványzöld levelek. Szürkemarhák napfürdőznek a szemközti dombtetőn, a báránnyfelhők alatt. A vágóhid ventilátorai vérszagot fújnak a fák közé. Anyám befogja az orrát, menetelünk, mint két katona. Én megyek elöl, félrehúzom a tüskés ágakat, kikerülök a földből kiálló köveket. Harkály kopácsol körülöttünk, madarak fütyögnek, zajong az erdő. Anyám szemében melegség csillog. Kérdés nélkül is tudom, hogy nem emlékszik semmire. A hajnalra, a lázálmokra, a reszketésre. Egymást melegítettük a hideg csempén, az ő szemével láttam apámat, éreztem, ahogy magához szorítja, lüktet benne, betölti körülötte a teret, kiszorítja anyámból a levegőt.

Csípős szag terjeng a levegőben, valahol megint műanyagot égetnek. Elkanyarodunk az erdei tornapálya felé. A gumiburkolaton nyálkás falevélszőnyeg, a rozsdás láncok mintha izzadnának. A lombok nem eresztik át a napsugarakat. A felszereléseket senki sem használja, amióta a község háza egyik szobájában kialakítottak egy konditermet. Néhány öreg fát díszláncsal kerítették körbe. Anyám minden információs táblát végigolvas, lassan haladunk. A kavicsos lejtő a temp-lomkertbe vezet. Fejfák és buxusok, madárdal.

A kőkeresztől vissza kellett fordulnunk, csak addig mehettünk ki a kismotorral. Porzott mögöttünk a földút, belekapaszkodtunk a fiúkba, szorosan tartottuk magunkat, bizsergettünk. Aztán kitámasztottuk a motort, néztük a naplementét, és csókolóztunk. Most anyám megy előttem, kripták és rózsabokrok között. Elképzelem magam a kőkereszt talapzatához préselve. Látom magam előtt apá-

mat, arctalan, fényesség veszi körül. Hallom, ahogy liheg, képtelen vagyok lecsendesíteni, végighullámszik a testemen, és az én lihegésemben ér véget.

2019. április 3., Vaszkínó

Rosszul aludtam. Hajnalban többször felébredtem, egyszer még a bódéba is ki kellett mennem. Közben eszembe jutott a medve, és ettől rögtön felfrissültem. Forraltam vizet, ettem pár kekszet, bekapcsoltam a gépet. Kaptam néhány levelet Tomszkból a konferenciával kapcsolatban. Június végén lesz, remélem, addig fel tudok készülni rá. Jól jön most a tavasz, hogy nem lehet annyit mászkálni. Megülök itt a faluban, és interjúzok.

Szép volt a napfelkelte! Végre valami sárgás szín keveredett a sok szürke és barna közé. Élveztem, hogy csend van, és arra gondoltam, milyen csend lesz majd Ljugankában. Kolja a szkamejkán ülve cigarettázott, közben megrakta a kályhát. A lányok aludtak.

Az idillikus hangulatnak az vetett véget, amikor hirtelen rám szakadt egy rettenetes gondolat. Ha Natalija Tyihonova ostobaságai eljutnak az olajbányászok fülébe, a terepmunkának annyi. Ki fog szóba állni velem, ha azt hiszik, hogy bezáratnám a munkahelyüket? Azonnal rákérdeztem a dologra Koljánál. Semmit sem hallott erről, ami egy kicsit megnyugtató. De hogy én mennyire hülye vagyok! Tegnap este ott volt Guszev, jártam Szonyánál is, de egyiküket sem kérdeztem ki, csak sodródtam az eseményekkel. Bennem valahogy lassan ülepszene le a dolgok, ezt te tudod a legjobban. Van, amikor ez nagyon bosszantó.

Annnyira ideges lettem, hogy nekimentem az erdőnek. Nem érdekelt semmi, sem a hideg, sem a medve. Nagyon dühös voltam magamra. A csövezetek mellett indultam el, a csövekben zúgott a nafta. Ennyit a csendről. Elhagyott roncsok mindenütt, mint otthon a régi orosz laktanyákban. Küldtem pár képet, tudom, hogy szereted ezeket a hangulatfotókat. A távfűtő központnál megálltam kicsit pihenni. Találtam egy cigarettát a kabátzsebemben, leültem egy betonlapra, és elszótam. Fantasztikus volt, bevallom. Otthon eszembe sem jutna rágyújtani, de itt jólesett. A tájról nehéz bármi szépet mondani. Mintha itt forgatták volna a Sztalkert. Mégsem volt haszontalan a séta, megmozgattam magamat, és sikerült kicsit lenyugodnom. Visszafelé menet lovakat láttam. Egyre több a varjú is, lassan megérkeznek a költöző madarak. Rettenetesen tudnak károgni. Később Kolja nagyon megszárdott, mert a medvék is sokat járnak arrafelé, talán a szeméttelep közelsége miatt.

Napközben sok elintéznivalóm volt. Holnapután indulunk a tajgába, és emiatt felgyorsultak az események. Benéztem Guszevhez, kértem tőle valami jó kis olvasnivalót, Ritheetől a Szon v nacsale tumanát. Magyarul már olvastam, a címe szörnyű (Mert ez a föld nem kell senki másnak). A lányoknak küldött két cigirágót. Ebédre halmáj. Az orosz halmáj a legjobb, amit valaha ettem! Aztán körülnéztem a könyvtárban, hogy mit lesz érdemes befotóznom, ha visszajöttem, ezzel sok idő elment.

Délután Fegya hívott, már megint kezdi ugyanazt, össze akar hozni az unokahúgával. Az a fixa ideája, hogy egy férfi soha ne legyen egyedül. Összevissza beszélt, úgyhogy inkább letettem.

Fegya önmagában megérne egy teljes könyvet. Őt is az első terepmunkámon ismertem meg, nagyjából velem egyidős. Akkoriban még könyveket hozatott velem Tomszkból, fejből idézett az Ilf–Petrov-regényekből, és nagyon szerette a krimiket, főleg a Fandorin-történeteket. Oroszokat vitt vadászni, jávorszarvasra, medvére. Viszont az italt ő sem bírta. Megjárta a börtönt, bár az a történet elég zavaros nekem. Az anyja még folyéko-

nyan beszélte a hantit. Kezdetben nagyon jó anyagokat vettem fel vele, közmondásokat, néhány mesét. Sokat tudott a környéken lévő szent helyekről. Fegyva már csak alapszínten ismeri a nyelvet, nem mintha olyan sokan megértenék itt a faluban. Egy értelmes ember, aki nálunk vitte volna valamire, itt pedig szép lassan egy roncs lett belőle. A természete sem segített rajta, kötekedő, összeférhetetlen alak. De ilyeneket ismerünk otthon is.

Lehet, hogy igazad van, egyszer Fegyáról és a többiekéről kellene könyvet írnom. Talán szépirodalmat, ki tudja. De egyelőre a terepmunka izgat, a kutatásom. Jó lesz az a tomszki konferencia, már várom, legalább kicsit kiszakadok innen.

Remélem, odahaza minden rendben. Milyen hülye egy mondat ez, semmit sem jelent. Rettenetesen hiányzol. Jól emlékszem, hogy anyád holnap utazik el? Ne haragudj, hogy ritkábban írogattam, de nem akartalak zavarni. Remélem, jókat beszélgettetek! Délelőtt hívlak, remélem, a net nem fog szakadozni. Aludj jól, kedvesem, és te is, naplóm!

Gázt maximumra vettem. Hentes, hosszabbító, sebészeti ügyeletre visszamen-
ni. Csontröntgen. Lacival anyagiak lezárva. Aldi csirkemáj. Bor. Dohány. Csem-
peragasztó 1 zsák. Pista becsapott a konténerrel, telefont nem veszi fel. Bor. Hó
esés, hol a hólapát? Ezek apám betűi, felismerem az írását, mindig ő írta alá az
ellenőrzőmet. Elsárgult asztali naptár. Régi bejegyzések, áthúzott, aláhúzott, ki-
sátrózott, bekeretezett szavak. Anyám szerint tele van a ház ezekkel a jegye-
tekkkel. Egyet elhozott, de nem volt ereje belenézni. Lapozgatom a naptárt, ciga-
rettaszag árad belőle.

Norbit elhelyezték a gyermekotthonban, én pedig egy héttel később felmond-
tam. A holmijaim befértek egy papírdobozba, a bögrét és a kaktuszt az asztalon
hagytam. Nem tudtam, mi lesz a folytatás, de nem is érdekelt. Aznap én mentem
el utoljára az irodából. Beütöttem a kódot, aktiváltam a riasztót, húsz másodper-
cem maradt elhagyni az épületet. A megállóban a derekamra kötöttem a kardi-
gánomat. Zúgott alattam a villamos, elmosódott, szürke házfalak, szikrázó nap-
fény a piszkos, karcos ablaküvegen. A napszemüveg eltakarta a szememet.

Anyám rátérdel a bőröndre, próbálja behúzni a cipzárt, közben liheg, sóhajtozik.
A karján háromszöget rajzolnak ki az anyagjegyek. Három sötétbarna folt, egyen-
lő távolságra egymástól, az alakzat anyám könyökére mutat. A fürdőkád mellett
ültünk, az ölembe vettem a fejét, simogattam, próbáltam összeilleszteni a mo-
zaikkockákat. Mi történhetett a kőkeresztnél. Hiába kérdezném, úgysem vála-
szolna. A völgyben vonyítanak a kutyák.

Soha nem láttam még ennyi roncsot, magára hagyott traktort, teherautót, mun-
kagépet. Vegyszerfoltok a hóban, jégbe fagyott villanyoszlopok. Attila szerint
veszélybe sodródott a kutatása. Ezek szerint korábban hazajössz, írtam vissza
neki, de nem volt kedve tréfálkozni. Kimegyek a teraszra. Legalább tizenöt fok
van, hónapok óta ez az első este, amikor nem füstölnek a kémények. Csend, sö-
tét, a fenyőfák illata. Az erdőben egyre több madár hangját hallani. Még mindig
nem tudom, mit keresek itt. Sokszor úgy érzem magam, mint aki hazatalált, az-
tán arra gondolok, hogy ez egy önkéntes száműzetés.

Csak felhorkan. Egy utolsó nagy horkanás, a szemei kigúvadnak, aztán vége. Hetedikbe jártam, amikor anyámmal arról fantáziáltunk, hogy megöljük apámat. Tizenhárom éves voltam, színes gumikarkötőket kellett volna gyűjtenem, álmodozni egy kiskutyáról. De a gyerekkor elmaradt. Anyám azt olvasta, hogy elég lenne egy jól időzített jégkockát használni orgazmus közben. Nyom nélkül végeznénk vele, a gyilkos fegyver felszáradna, elpárologna. Aztán csak széttárnánk a kezünket, megállt a szíve, pedig nem is volt neki.

Hóesés. Kocsonya. Leves sótlan. Szörpöt elfelejtettem! Kórház, kontroll. Szükségem van szobakerékpárra. Lottó nulla. Pista mindent tagad. Feljelenteni? Sasné telefon. Cigaretta papír. Irénke bőg, mint a fürdős kurva. Zsírfojtós, szakadozott lapok, eldeformálódott műanyag spirál. Elfog az undor, legszívesebben széttépném a naptárat, a papírcafatókat bedobnám a kályhába. Nézném, ahogy fellobbannak a lángok, és a papírlapok lassan elégnék. Hangosan dörömböl bennem valami, mintha ki akarna szakadni belőlem, a szívem. Remegek. Nem mi vagyunk a gyilkosok.